

UWAGI OGÓLNE

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań oraz **Powszechny Spis Rolny 2002** zostały wprowadzone ustawami podjętymi przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. Oba spisy przeprowadzono na terenie całego kraju w dniach od 21 maja do 8 czerwca 2002 roku (według stanu w dniu 20 maja 2002 r. o godz. 24⁰⁰).

Doświadczenia polskie

W ostatnim stuleciu Polska przeprowadziła siedem spisów powszechnych ludności i mieszkań (1921, 1931, 1950, 1960, 1970, 1978 i 1988), jeden spis sumaryczny w 1946 r. oraz trzy spisy reprezentacyjne — (mikrospisy) — w latach: 1974, 1984 i 1995. Trzy powszechne spisy rolne przeprowadzone zostały razem ze spisami ludności w latach: 1950, 1960 i 1970. Ludność związana z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi była również wyodrębniona w reprezentacyjnych spisach ludności w latach: 1974, 1984, 1995. Spis ludności wiejskiej związanej z rolnictwem przeprowadzony został jako jednorazowe badanie reprezentacyjne w 1982 r., natomiast pełne spisy rolnicze odbyły się w 1976 i 1986 r. W późniejszych latach przeprowadzono jeszcze reprezentacyjny spis rolny w 1994 r. oraz powszechny spis rolny w 1996 r.

Znaczenie spisów ludności i mieszkań jest różne w poszczególnych krajach, w zależności od sprawności funkcjonowania systemów ewidencyjnych i rejestrów oraz od stopnia powiązania systemu badań statystycznych z administracyjnymi źródłami danych. W naszym kraju znaczenie spisu ludności jest nadal bardzo duże.

Dla Polski spis ludności i mieszkań oraz spis rolny 2002 jest badaniem szczególnym, ponieważ jest pierwszym pełnym spisem po głębokich przeobrażeniach społeczno-gospodarczych i ustrojowych, jakie miały miejsce w latach dziewięćdziesiątych. Przeobrażenia te spowodowały zmiany w dotychczasowych procesach demograficznych oraz głębokie przemiany struktury społeczno-zawodowej ludności oraz pojawienie się nowych zjawisk, nieznanych wcześniej na taką skalę, takich jak: bezrobocie, bezdomność, imigracja cudzoziemców do Polski oraz nasilenie się krótkookresowych migracji zagranicznych Polaków, nowe formy własności mieszkań.

Podstawy prawne, termin i zakres podmiotowy spisów 2002

Termin i zakres tematyczny spisów, zasady organizacji i realizacji prac spisowych, zobowiązanie ludności do udzielenia informacji i sposób zebrania informacji zostały określone w następujących aktach prawnych:

- w ustawie z dnia 2 grudnia 1999 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2001 r. (Dz. U. z 2000 r., Nr 1, poz. 1) z późniejszą zmianą (Dz. U. z 2000 r., Nr 93, poz. 1026),
- w ustawie z dnia 9 września 2000 r. o powszechnym spisie rolnym w 2002 r. (Dz. U. z 2000 r., Nr 99, poz. 1072) oraz
- w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 1995 r., Nr 88, poz. 439) z późniejszymi zmianami.

Narodowemu Spisowi Powszechnemu Ludności i Mieszkań 2002 podlegały:

- osoby stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach, obiektach i pomieszczeniach,
- mieszkania i budynki, w których znajdują się mieszkania zamieszkane lub niezamieszkane oraz zamieszkane obiekty zbiorowego zakwaterowania i inne zamieszkane pomieszczenia nie będące mieszkaniami,
- osoby nie mające miejsca zamieszkania.

Spis ludności i mieszkań przeprowadzony w 2002 roku nie obejmował:

- szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków rodzin tych osób oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy umów, ustaw lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych (pozostali cudzoziemcy przebywający w Polsce byli spisywani na ogólnych zasadach),
- osób ubiegających się o azyl,
- mieszkań, budynków, obiektów i pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

W ramach spisu ludności zostały przeprowadzone dodatkowe badania:

- migracji długookresowych,
- dzietności kobiet.

Powszechnym Spisem Rolnym 2002 zostały objęte:

- gospodarstwa indywidualne o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha,
- gospodarstwa indywidualne o powierzchni użytków rolnych od 0,1 do 1 ha włącznie (tzw. działki rolne),
- osoby fizyczne będące właścicielami zwierząt gospodarskich, nie posiadające użytków rolnych lub posiadające użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha,
- pozostałe gospodarstwa rolne będące w użytkowaniu osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej.

W czasie spisu wypełniane były następujące formularze:

- formularz A — przeznaczony do opisu mieszkania i budynku oraz do spisania osób w mieszkaniu, osób mieszkających w pomieszczeniu nie będącym mieszkaniem, osób w obiekcie zbiorowego zakwaterowania, a także osób bezdomnych,
- formularz M — przeznaczony do zebrania informacji o migracjach osób, które w latach 1989–2002 przebywały poza obecnym miejscem zamieszkania (w innej miejscowości w kraju lub za granicą) przez okres co najmniej 12 miesięcy,
- formularz D — przeznaczony do badania dzietności kobiet będących w wieku 16 lat i więcej, zamieszkałych w wylosowanych mieszkaniach,
- formularz R1 — przeznaczony do spisu w indywidualnych gospodarstwach rolnych,

- formularz R2 — przeznaczony do spisu u użytkowników działek rolnych i u właścicieli zwierząt gospodarskich,
- formularz R3 — przeznaczony do spisu gospodarstw rolnych prowadzonych przez osoby prawne i inne jednostki organizacyjne.

Wzory formularzy zostały opublikowane jako załączniki do ustaw o spisach. Zgodnie z przepisami tych ustaw, udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w formularzach A, M, R1, R2, R3 było obowiązkowe, zaś w formularzu D — dobrowolne.

W realizacji spisu w Polsce uczestniczyło łącznie ok. 190 tysięcy osób, w tym ok. 160 tysięcy rachmistrzów spisowych. W województwie mazowieckim w realizacji spisu uczestniczyło łącznie ok. 26 tys. osób, w tym ok. 21 tys. rachmistrzów spisowych.

Osoby objęte spisem obowiązane były do udzielenia rachmistrzom spisowym ścisłych, wyczerpujących i zgodnych z prawdą odpowiedzi na pytania zawarte w wymienionych formularzach. Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne wypełniały we własnym zakresie formularze R3 i przekazywały je do właściwego terytorialnie urzędu statystycznego.

Szczegółowe zasady wypełniania formularzy A, M oraz D podane zostały w instrukcjach metodologicznych do spisu ludności i mieszkań, natomiast zasady wypełniania formularzy R1, R2 oraz R3 zawarte zostały w instrukcjach metodologicznych do powszechnego spisu rolnego. Formularze oraz instrukcje spisowe dostępne są na stronie internetowej GUS.

Podstawowe cele NSP 2002 to:

- 1) dostarczenie informacji o stanie i strukturze ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz informacji o mieszkaniach i warunkach mieszkaniowych — na najniższym poziomie podziału terytorialnego kraju;
- 2) możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w czasie w podstawowych strukturach demograficzno-społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych;
- 3) dostarczenie informacji niezbędnych do międzynarodowych porównań — poprzez uwzględnienie w opracowaniach standardów i zaleceń organizacji międzynarodowych (ONZ oraz Unii Europejskiej).
- 4) aktualizacji statystycznych operatów losowania prób do różnotematycznych badań reprezentacyjnych.

Celem PSR 2002 było między innymi:

- 1) zapewnienie podstawowej bazy informacyjnej o gospodarstwach rolnych i związanych z nimi gospodarstwach domowych, koniecznej dla realizacji krajowej, regionalnej i lokalnej polityki rolnej i społecznej na wsi;
- 2) dostarczenie informacji niezbędnych dla finansowania procesów stowarzyszeniowych z Unią Europejską (UE), jak i zapewnienia podstaw informacyjnych w pierwszych latach członkostwa zgodnie z wymogami UE oraz wykonanie zobowiązań Polski w zakresie dostarczenia informacji dla potrzeb międzynarodowych (FAO, OECD, EUROSTAT i inne);

- 3) budowy i aktualizacji statystycznych operatów losowania prób do różnotematycznych badań reprezentacyjnych.

NSP 2002 obejmował następujące tematy:

1. Geograficzne rozmieszczenie ludności według miejsca zamieszkania oraz przebywania;
2. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności;
3. Demograficzną charakterystykę osób: płeć, wiek, stan cywilny (formalno-prawny i faktyczny);
4. Charakterystykę demograficzną gospodarstw domowych i rodzin: pozycję osób w gospodarstwie domowym i rodzinie, wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny;
5. Charakterystykę społeczną osób: poziom wykształcenia oraz uczęszczanie do szkoły, kraj urodzenia, obywatelstwo, deklarowaną narodowość i język używany w rozmowach w domu;
6. Niepełnosprawność prawną i biologiczną;
7. Aktywność ekonomiczną ludności: pracujący, bezrobotni, bierni zawodowo, pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych, zawod; rodzaj działalności zakładu pracy;
8. Główne i dodatkowe źródła utrzymania osób oraz pobieranie świadczeń społecznych;
9. Źródła utrzymania gospodarstwa domowego; samodzielność gospodarowania;
10. Gospodarstwa zbiorowe i rodziny w tych gospodarstwach;
11. Mieszkania zamieszkane i niezamieszkane: stan zasobów mieszkaniowych;
12. Wielkość mieszkań i ich wyposażenie;
13. Samodzielność zamieszkiwania;
14. Charakterystykę budynków.

Tematyka ludnościowa została wzbogacona dzięki przeprowadzeniu dwóch badań towarzyszących spisowi, a mianowicie: badania dzietności oraz badania długookresowych migracji ludności, jakie miały miejsce w latach 1989–2002.

PSR 2002 obejmował następujące zagadnienia:

1. Powierzchnia gospodarstwa;
2. Struktura własnościowa użytków rolnych gospodarstwa;
3. Struktura dochodów;
4. Działalność gospodarcza;
5. Pracujący w indywidualnym gospodarstwie rolnym;
6. Powierzchnia zasiewów;
7. Powierzchnia inna;
8. Pogłowie zwierząt gospodarskich;
9. Rozdysponowanie produkcji rolniczej;
10. Infrastruktura gospodarstwa;
11. Budynki i budowle;
12. Magazynowanie w gospodarstwie;
13. Nawozy i pestycydy w gospodarstwie;
14. Maszyny i urządzenia rolnicze;
15. Wybrane wydatki w gospodarstwie.

Formy upowszechniania wyników spisów

Publikowanie wyników spisów jest już tradycją, zatem ta forma upowszechniania danych będzie kontynuowana. Jednak wobec gwałtownego rozwoju informatyki oraz nowoczesnych technologii komunikacji szczególna uwaga będzie zwrócona na ułatwienie odbiorcom danych spisowych korzystania z elektronicznych form dostępu do danych.

Mozna wyróżnić cztery podstawowe formy upowszechniania danych spisowych:

1. Publikowanie danych;
2. Udostępnianie danych na nośnikach informatycznych oraz poprzez bezpośredni dostęp do baz informacyjnych z wynikami spisu;
3. Dostępność podstawowych danych poprzez Internet;
4. Udostępnianie danych poprzez Bank Danych Regionalnych.

Publikacje z wynikami spisu ludności i mieszkań oraz spisu rolnego 2002 będą wydawane w latach 2003–2004.

Główny Urząd Statystyczny wyda następujące publikacje tabelaryczne na poziomie ogólnokrajowym z jednoczesną prezentacją przekrojów regionalnych:

<u>Lp.</u>	<u>NSP</u>	<u>Rok wydania</u>
1)	Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002. Raport z wyników	2003
2)	Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna	2003
3)	Gospodarstwa domowe i rodziny	2003
4)	Mieszkania	2003
5)	Mieszkania niezamieszkane	2003
6)	Zamieszkane budynki	2003
7)	Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna	2003
8)	Ludność i gospodarstwa domowe związane z rolnictwem (część I i II)	2003
9)	Osoby niepełnosprawne oraz ich gospodarstwa domowe (część I i II)	2003
10)	Aktywność ekonomiczna ludności	2003
11)	Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych i rodzin	2003
12)	Migracje zagraniczne ludności	2003
13)	Migracje wewnętrzne ludności	2003
14)	Metodologia Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002	2003
15)	Aktywność ekonomiczna ludności związanej z rolnictwem	2004
16)	Przynależność narodowościowa ludności Polski	2004
17)	Dzietność rodzin (na podstawie Ankiety Rodzinnej)	2004
18)	Migracje długookresowe ludności (na podstawie Ankiety Migracyjnej)	2004
PSR		
19)	Raport z wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2002	2003
20)	Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich	2003
21)	Zwierzęta gospodarskie	2003

22)	Użytkowanie gruntów i ich jakość.....	2003
23)	Uprawy rolne.....	2003
24)	Uprawy ogrodnicze.....	2003
25)	Budynki i infrastruktura techniczna w gospodarstwach rolnych.....	2003
26)	Ciągniki, maszyny i inne środki transportu w gospodarstwach rolnych.....	2003
27)	Pozarolnicza działalność gospodarstw rolnych.....	2003
28)	Systematyka i charakterystyka gospodarstw rolnych.....	2003
29)	Wybrane elementy sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych.....	2003
30)	Przemiany agrarne.....	2003
31)	Rolnictwo na terenach górskich i terenach o słabych warunkach glebowych.....	2003
32)	Metodologia Powszechnego Spisu Rolnego 2002.....	2003
33)	Nakłady pracy w rolnictwie.....	2004
34)	Cele produkcji w gospodarstwach rolnych.....	2004
35)	Charakterystyka gospodarstw indywidualnych prowadzących rachunkowość rolną.....	2004
36)	Kierunki zmian w strukturze dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego.....	2004

Począwszy od 2004 roku będą opracowywane i wydawane publikacje głównie o charakterze analityczno-tabelarycznych. Publikacje te będą przygotowywane wspólnie z przedstawicielami środowisk naukowo-badawczych, zarówno tymi, z którymi GUS ma podpisane umowy o współpracy badawczej, jak i z innymi uczelniami oraz instytutami naukowo-badawczymi.

Urzędy Statystyczne będą natomiast wydawać opracowania regionalne, a także lokalne (dot. poszczególnych gmin):

<u>Lp.</u>	<u>Tytuł</u>	<u>Rok wydania</u>
1)	Raport z wyników spisów powszechnych. Województwo.....	2003
2)	Podstawowe informacje z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002 w gminie ..... województwa.....	2003
NSP		
3)	Ludność. Stan oraz struktura demograficzna i społeczno-ekonomiczna.....	2003
4)	Gospodarstwa domowe i rodziny.....	2003
5)	Mieszkania.....	2003
6)	Zamieszkane budynki.....	2003
7)	Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych i rodzin.....	2004
8)	Aktywność ekonomiczna ludności.....	2004
9)	Migracje ludności.....	2004
10)	Osoby niepełnosprawne.....	2004

PSR

11)	Ludność i gospodarstwa domowe związane z rolnictwem	2003
12)	Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich	2003
13)	Budynki i wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych	2003
14)	Wybrane elementy sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych	2003
15)	Systematyka i charakterystyka gospodarstw rolnych	2003
16)	Cele produkcji w gospodarstwach rolnych	2004

Ponadto w Bazie Danych Regionalnych (BDR), prowadzonej przez Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze, będą zamieszczone informacje ze spisu dla poszczególnych szczebli podziału terytorialnego kraju.

Przygotowywany w postaci tablic wynikowych **zakres opracowania wyników spisu nie wyczerpuje wszystkich możliwości wykorzystania danych spisowych**. Wdrożony system informacyjny, w tym szeroki program symbolizacji automatycznej oraz automatycznego „wyprowadzania” wielu informacji (zmiennych), pozwoli na opracowywanie wyników spisu również w innych niż proponowane układach korelacyjnych i przestrzennych. Potencjalni odbiorcy takich danych spisowych, które wykraczają poza dane ujęte we wspomnianych tablicach wynikowych, muszą jednak liczyć się z tym, że zamówienia będą realizowane w późniejszym czasie.

Informacje na zamówienie mogą być realizowane w formie tradycyjnych publikacji (forma papierowa), jak również na CD (forma elektroniczna).

Informacje o **gminie miejsko-wiejskiej** podano w podziale na **ogółem, miasto, wieś**. Przez „miasto” rozumie się obszar wydzielony w granicach administracyjnych tej jednostki, a przez „wieś” pozostały obszar.

Jeżeli w tabl. 1 i 2 z danymi z PSR 2002 prezentowane są **lokaty**, to określają one pozycję danej gminy w ogólnej zbiorowości gmin województwa. **Przy ustalaniu lokaty** stosowano zasadę, że najniższą wartość lokaty (najlepszą) otrzymuje gmina o najwyższej wartości cechy. W przypadku, gdy dwie lub więcej jednostek miały identyczną wartość cechy otrzymały tę samą lokatę, a następną gmina o mniejszej wartości cechy otrzymała następną w kolejności lokatę. Zatem liczba lokat może być mniejsza niż liczba gmin. Lokaty w odniesieniu do powierzchni wyliczono z danych w arach.

Uwagi techniczne

W tablicach wprowadzono automatyczne zaokrąglenia, co niekiedy może powodować drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższych poziomach agregacji.

Z uwagi na ustawowy obowiązek GUS do zachowania tajemnicy statystycznej, zachodzi konieczność „ukrywania” rzadkich informacji, występujących najczęściej przy prezentacji danych na poziomie lokalnym. W tych obszarach, gdzie może istnieć realne niebezpieczeństwo identyfikacji danych jednostkowych, informacje liczbowe zostały zastąpione umownym znakiem.

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska (-)	- zjawisko nie wystąpiło.
Zero: (0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
(0,0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
Kropka (.)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
Znak x	- wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
Znak #	- oznacza, że dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
„W tym”	- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
Znak *	- oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych.

SKRÓTY

cd.	= ciąg dalszy	np.	= na przykład
c.o.	= centralne ogrzewanie	nr (Nr)	= numer
dok.	= dokończenie	ok.	= około
Dz. U.	= Dziennik Ustaw	poz.	= pozycja
ha	= hektar	r.	= rok
itp.	= i tym podobne	str.	= strona
km ²	= kilometr kwadratowy	tabl.	= tablica
Lp.	= liczba porządkowa	tj.	= to jest
m	= metr	tys.	= tysiąc
m ²	= metr kwadratowy	tzn.	= to znaczy
m.	= miasto	tw.	= tak zwany
mln	= milion	ww.	= wyżej wymienione

UWAGI METODYCZNE

I. NARODOWY SPIS POWSZECHNY LUDNOŚCI I MIESZKAŃ

Podstawowe definicje pojęć i klasyfikacje – niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu - będą zamieszczane w każdej z publikacji z wynikami spisu.

Z uwagi na fakt, że dla części mieszkańców niemożliwe było przeprowadzenie spisu z udziałem rachmistrza spisowego (z różnych powodów), podstawowe informacje dla takich osób, takie jak: imię i nazwisko, data urodzenia oraz płeć – zostały spisane z ewidencji. Wszystkie pozostałe pytania na formularzu spisowym – w przypadku spisywanych z ewidencji - pozostały bez odpowiedzi. Bezpośrednią konsekwencją spisywania z ewidencji są braki odpowiedzi (nieustalone).

Pojęcia i definicje spisowe

LUDNOŚĆ I AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA

Kategorie ludności

Na podstawie wyników spisu ludności i mieszkań z 2002 (NSP'2002) zostały wyodrębnione trzy podstawowe kategorie ludności:

1. Ludność stała (stałe zamieszkała);
2. Ludność faktycznie zamieszkała;
3. Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach tej publikacji informacje dotyczą kategorii ludności faktycznie zamieszkałej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność stała (stałe zamieszkała)

Kategoria obejmuje osoby mieszkające stale (z reguły zameldowane na pobyt stały) oraz:

- obecne w czasie spisu, a dokładnie w momencie krytycznym spisu,
- nieobecne w momencie spisu, bez względu na miejsce przebywania i czas trwania tej nieobecności.

Ludność faktycznie zamieszkała

Kategoria obejmuje następujące grupy osób:

1. Mieszkające stale, które:

- a) były obecne w momencie spisu;
- b) były nieobecne w momencie spisu, ale ich nieobecność trwała mniej niż 2 miesiące;
- c) były nieobecne w momencie spisu przez okres dłuższy niż 2 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z następujących powodów:

- odbywania zasadniczej służby wojskowej lub innej w systemie skoszarowanym oraz uczestniczenia w misjach wojskowych;
- przebywania w zakładzie karnym lub śledczym;
- pobytu za granicą.

2. Przebywające czasowo przez okres powyżej 2 miesięcy. Dotyczy to osób, które mieszkają na stałe w innym miejscu kraju (są tam zameldowane na pobyt stały), natomiast w miejscu spisania przebywają czasowo z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas faktyczny, a nie zamierzony.

Kategoria ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, tj. tych, które nie posiadają stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się).

Rezydenci (ludność rezydująca) – nowa kategoria ludności

Do rezydentów zalicza się:

- stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą);
- osoby przebywające czasowo przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy).

Wiek

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z dniem przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 20 maja 2002 roku).

W tablicach – obok roczników wieku, tradycyjnych pięcioletnich lub dziesięcioletnich grup wieku wprowadzono również następujące ekonomiczne grupy:

- wiek przedprodukcyjny – mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat,
- wiek produkcyjny – mężczyźni w wieku 18-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat,
grupa ta została podzielona na:
  - wiek mobilny (18–44 lata mężczyźni i kobiety),
  - wiek niemobilny (45–64 lata mężczyźni i 45–59 lat kobiety),
- wiek poprodukcyjny – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Stan cywilny prawny

W spisie ludności 2002 po raz pierwszy badany był (zgodnie z rekomendacjami międzynarodowymi) stan cywilny prawny osób – zdefiniowany jako stan cywilny według obowiązującego w danym kraju prawa.

Dla każdej osoby w wieku 15 lat i więcej ustalono stan cywilny prawny według następujących kategorii:

- kawaler/panna
- zonaty/zamężna
- wdowiec/wdowa
- rozwiedziony/rozwiedziona
- separowany/separowana (separacja prawna została w Polsce wprowadzona w końcu 1999 r.).

Stan cywilny faktyczny osób został określony wtórnie, na podstawie charakteru związku, w jakim żyje dana osoba, tj. w oparciu o informacje dotyczące relacji z głową gospodarstwa domowego, stanu cywilnego prawnego oraz wzajemnych powiązań między osobami spisanymi.

Poziom wykształcenia

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie i formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu było uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły: dziennej, wieczorowej, zaocznej. Osoby, które uczyły się poza szkołą (eksterni) i zdały egzamin końcowy w szkole o danym poziomie, uznano za absolwentów tych szkół. W 2002 roku, po reformie szkolnictwa z 1999 r. wprowadzającej 6-letnią szkołę podstawową i 3-letnie gimnazjum, badaniem poziomu wykształcenia objęto osoby w wieku 13 lat i więcej. W spisie zastosowano szczegółową klasyfikację, za pomocą której badano czy osoby o wykształceniu wyższym miały tytuł naukowy, magisterium lub licencjat, a osoby o wykształceniu średnim i policealnym czy miały maturę.

Należy również zaznaczyć, że w momencie przeprowadzania spisu (maj 2002 r.) uczniowie ostatnich klas, we wszystkich typach szkół, nie posiadali jeszcze świadectwa ukończenia szkoły, tym samym został im określony niższy poziom wykształcenia. Dane spisowe dotyczą zatem raczej sytuacji z początku roku szkolnego (lub z końca roku kalendarzowego 2001).

W publikacji zastosowano następującą klasyfikację poziomu wykształcenia:

- wyższe,
- policealne,
- średnie ogólnokształcące,
- średnie zawodowe,
- zasadnicze zawodowe,
- podstawowe ukończone,
- podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego.

Niepełnosprawność

Osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony – **osoba niepełnosprawna prawnie** lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa) – **osoba niepełnosprawna biologicznie**.

Kryterium do zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych **prawnie** było posiadanie:

- aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający – dla osób w wieku 16 lat i więcej,
- uprawnienie do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego dla dzieci poniżej 16 roku życia, tj. urodzonych po 20 maja 1986 r.

W spisie ludności 2002 dla osób w wieku 16 lat i więcej ustalono 3 stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany, lekki.

Ze względu na zmiany przepisów prawnych dotyczące osób niepełnosprawnych – w spisie 2002 roku przyjęto definicje wyodrębniania tej kategorii osób, spójne metodologicznie z zasadami stosowanymi w spisach z lat 1988 i 1978, tym samym została zachowana możliwość porównywalności danych.

**Wykaz równorzędnych orzeczeń kwalifikujących osobę do grupy osób niepełnosprawnych
prawnie oraz określenia stosowane w klasyfikacji niepełnosprawności/inwalidztwa prawnego
w latach 1988 i 2002**

2002		1988
Stopień niepełnosprawności	Rodzaj orzeczenia równorzędnego	Grupa inwalidztwa
znaczny	– całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji – I grupa inwalidztwa – orzeczenie o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym z uprawnieniem do zasiłku pielęgnacyjnego	I grupa inwalidztwa
umiarkowany	– całkowita niezdolność do pracy – II grupa inwalidztwa	II grupa inwalidztwa
lekki	– III grupa inwalidztwa – częściowa niezdolność do pracy – celowość przekwalifikowania zawodowego – orzeczenie o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym bez uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego	III grupa inwalidztwa

Migracje ludności

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy administracyjnej jednostki terytorialnej (gminy). Migracją jest zatem zmiana miejsca zamieszkania z jednej gminy do innej, a także w przypadku gminy miejsko-wiejskiej z terenów miejskich do wiejskich lub odwrotnie. Nie jest migracją zmiana adresu w ramach tej samej gminy miejskiej, wiejskiej, części miejskiej lub wiejskiej gminy miejsko-wiejskiej. Migracją jest także zmiana kraju zamieszkania.

Ludność zamieszkała od urodzenia to ludność, która od urodzenia nie opuszczała miejscowości aktualnego zamieszkania, a jeżeli ją opuszczała, to na okres krótszy niż rok. Nie były uwzględniane przerwy w zamieszkiwaniu (bez względu na okres ich trwania) spowodowane:

- odbywaniem zasadniczej służby wojskowej,
- przebywaniem w zakładach karnych,
- przebywaniem za granicą w placówkach dyplomatycznych,
- przebywaniem w innych miejscach z powodu działań wojennych lub uczestniczenia w misjach wojskowych.

Przez miejscowość aktualnego zamieszkania należy rozumieć obszar gminy miejskiej lub wiejskiej, a w gminach miejsko-wiejskich część miejską lub wiejską tej gminy.

Do **ludności przybytej** zaliczono również ludność, która powróciła do miejscowości aktualnego zamieszkania, po co najmniej rocznym pobycie poza tą miejscowością (w innym miejscu w kraju lub za granicą) – pod warunkiem, że pobyt ten nie był spowodowany jedną z przyczyn wymienionych wcześniej.

Gospodarstwa domowe

Osoby mieszkające w mieszkaniach lub zamieszkanym pomieszczeniach nie będących mieszkaniami (np. strych, barakowóz, przyczepa kempingowa, barka) tworzą gospodarstwa domowe.

Przez gospodarstwo domowe rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, osoba ta tworzy oddzielne jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W spisywanym pomieszczeniu mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych. W spisie badano samodzielność zamieszkiwania mieszkania przez gospodarstwo. Podstawą podziału gospodarstw na zamieszkujące samodzielnie i mieszkające wspólnie była liczba gospodarstw domowych spisanych w danym mieszkaniu. Jeżeli w mieszkaniu zostało spisane tylko jedno gospodarstwo domowe uznawano je za zamieszkujące **samodzielnie** (niezależnie od składu rodzinnego gospodarstwa).

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano „głowę” gospodarstwa, wobec której ustalano stosunek pokrewieństwa (powinowactwa) wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Głową gospodarstwa domowego w rozumieniu spisu jest ta osoba, która całkowicie lub w przeważającej części dostarcza środków utrzymania danemu gospodarstwu domowemu. Jeżeli dwie lub więcej osób dostarczą środków utrzymania w jednakowym stopniu, za głowę gospodarstwa domowego uznaje się tę osobę, która tymi środkami rozporządza.

Na podstawie stosunku pokrewieństwa każdej osoby z głową gospodarstwa domowego oraz dodatkowych informacji (daty zawarcia związku małżeńskiego, informacji czyje jest dziecko lub czyim partnerem jest osoba żyjąca w związku nieformalnym) ustalano skład rodzinny gospodarstwa domowego, tzn. liczbę i typy rodzin.

Ze względu na liczbę oraz stosunek pokrewieństwa osób wyróżniono następujące **typy gospodarstw domowych:**

- rodzinne (jednorodzinne, dwurodzinne, trzy i więcej rodzinne)
- nierodzinne (jednoosobowe, wieloosobowe).

Gospodarstwo domowe z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki rolnej) jest to gospodarstwo, w którym jeden z członków jest użytkownikiem gospodarstwa rolnego, działki rolnej lub właścicielem zwierząt gospodarskich.

Rodziny

Spośród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego wyodrębnia się rodziny.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc, rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżnia się następujące **typy rodzin**:

- małżeństwo bez dzieci,
- małżeństwo z dziećmi,
- partnerzy bez dzieci,
- partnerzy z dziećmi,
- samotna matka z dziećmi,
- samotny ojciec z dziećmi.

Młoda rodzina – to rodzina, w której matka była w momencie spisu w wieku poniżej 30 lat, a ojciec poniżej 35 lat; w przypadku małżeństw (związków partnerskich) brano pod uwagę jednocześnie wiek obojga małżonków/partnerów.

Jako **dziecko** określa się osobę w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym (lub przebywa w gospodarstwie zbiorowym) wraz z obojgiem lub jednym z rodziców. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

Dziecko do lat 24 pozostające na utrzymaniu jest to dziecko w wieku 0-24 lata, które nie posiada własnego źródła utrzymania i pozostaje na utrzymaniu innej osoby wchodzącej w skład gospodarstwa domowego.

Aktywność ekonomiczna ludności

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,

- nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek.

Do pracujących w swoim gospodarstwie rolnym (w tym również na działce rolnej)

zaliczono osoby pracujące wyłącznie lub głównie:

- w indywidualnych gospodarstwach rolnych powyżej 1 ha, z wyłączeniem gospodarstw produkujących wyłącznie na potrzeby własne,
- na działkach rolnych (do 1 ha użytków rolnych łącznie), z wyłączeniem działek produkujących wyłącznie lub głównie na potrzeby własne,
- jako właściciele zwierząt gospodarskich, z wyłączeniem produkujących wyłącznie lub głównie na potrzeby własne.

Bezrobotni są to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni – tydzień badany), aby znaleźć pracę,
- były gotowe (zdolne) podjąć pracę w tygodniu badanym i następnym.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie.

Ludność bierną zawodowo (tzn. pozostająca poza siłą roboczą) stanowią osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były zdolne (gotowe) do jej podjęcia w tygodniu badanym i następnym.

Współczynnik aktywności zawodowej jest to udział osób aktywnych zawodowo (tj. pracujących i bezrobotnych) w liczbie ludności ogółem oraz danej grupy. Wyliczony został z wyłączeniem osób o nieustalonym statusie na rynku pracy.

Wskaźnik zatrudnienia jest to udział osób pracujących w liczbie ludności ogółem oraz danej grupy. Wyliczony został z wyłączeniem osób o nieustalonym statusie na rynku pracy.

Stopa bezrobocia jest to udział osób bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo ogółem oraz danej grupy.

Klasyfikacja statusu zatrudnienia oparta została na International Classification of Status in Employment (ICSE) i wyróżnia następujące kategorie pracujących:

- pracownik najemny - osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy w przedsiębiorstwie publicznym lub u pracodawcy prywatnego, do tej kategorii zaliczono również osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, osoby wykonujące

pracę nakładczą, duchownych, a także uczniów, zatrudnionych na podstawie umowy o naukę zawodu lub przyuczenie do pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie,

- pracodawca - osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i zatrudnia co najmniej jednego pracownika najemnego,
- pracujący na własny rachunek - osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i nie zatrudnia pracowników; do tej kategorii zaliczono również agentów (we wszystkich rodzajach agencji) oraz członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych,
- pomagający bezpłatnie członek rodziny - osoba, która bez umownego wynagrodzenia pomaga w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej.

Źródła utrzymania ludności i gospodarstw domowych

W spisie powszechnym ustalano **główne i dodatkowe** źródło utrzymania osób i tworzonych przez nie gospodarstw domowych jak również osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania (będących członkami gospodarstw zbiorowych). Informacje o źródłach, z których pochodziły środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb osób dotyczyły całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego moment krytyczny spisu. Informacje o źródłach utrzymania zbierano na podstawie deklaracji osób spisywanych.

Główne źródło utrzymania osoby jest to źródło przynoszące jej największy dochód. Jeżeli osoba miała w ciągu roku poprzedzającego spis tylko jedno źródło dochodów – było ono jednocześnie jej głównym, a zarazem wyłącznym źródłem utrzymania.

Za **dodatkowe źródło utrzymania osoby** uważa się źródło najważniejsze spośród wszystkich pozostałych, po określeniu głównego źródła utrzymania, czyli przynoszące dochód drugi pod względem wysokości.

Wyróżniono następujące źródła utrzymania pochodzące z dochodów:

1) z pracy

- najemnej
  - poza rolnictwem w sektorze publicznym
  - poza rolnictwem w sektorze prywatnym
  - w rolnictwie w sektorze publicznym
  - w rolnictwie w sektorze prywatnym
- na rachunek własny
  - poza rolnictwem
  - w rolnictwie w swoim gospodarstwie rolnym (działce rolnej)
  - w rolnictwie poza swoim gospodarstwem rolnym (działką rolną)

2) z niezarobkowych źródeł

- emerytury pracowniczej, kombatanckiej i pochodnych

- emerytury rolnej
- renty z tytułu niezdolności do pracy (renty inwalidzkiej)
- renty socjalnej
- renty rodzinnej
- zasiłku dla bezrobotnych
- zasiłku pomocy społecznej
- innych niezarobkowych źródeł

3) inne dochody

- z własności – dla osób utrzymujących się z dochodów z tytułu oddanych w dzierżawę gruntów rolnych, z lokat kapitałowych (z obrotu akcjami, obligacjami, zysków kapitałowych itp.), z odsetek od oszczędności, udziału w zyskach przedsiębiorstw (dywidend). Dotychczas źródło to zaliczane było do niezarobkowych źródeł,
- z najmu – dla osób uzyskujących dochody z najmu mieszkania, pokoi, budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, garażu. W opracowaniach wyników NSP 2002 (jeżeli nie zaznaczono inaczej) dochód z najmu wyodrębniony jest jako oddzielna pozycja lub grupowany jest razem z pracą na rachunek własny poza rolnictwem.

4) **na utrzymaniu osoby** (z gospodarstwa domowego lub spoza gospodarstwa domowego) posiadającej własne źródło dochodów.

Ze względu na posiadane źródła utrzymania ludność dzieli się na dwie kategorie:

- posiadający własne źródła utrzymania, do których zaliczono osoby utrzymujące się z dochodów uzyskiwanych w ciągu całego roku poprzedzającego moment spisu: z pracy osobiście wykonywanej, z niezarobkowych źródeł, a także z własności lub z najmu,
- utrzymywani, tj. osoby, dla których pozostawanie na utrzymaniu jest źródłem utrzymania. Osobom pozostającym na utrzymaniu wskazywany był również rodzaj głównego źródła osoby utrzymującej: dochody z pracy, niezarobkowe źródło, dochody z własności lub najmu.

Utrzymujący się z dochodów z pracy, z niezarobkowego źródła, z dochodów z własności oraz z dochodów z najmu oznacza wszystkie osoby utrzymujące się w ciągu roku głównie z danego źródła oraz osoby utrzymywane przez nie. Stosowany już tradycyjnie podział wyodrębnia osoby posiadające własne źródło utrzymania oraz osoby utrzymywane.

Biorcy świadczeń społecznych

W spisie ludności 2002 pozyskiwano informacje o rodzaju otrzymywanych świadczeń z: ZUS, FUS, KRUS, opieki społecznej, takich jak: emerytury, renty, zasiłki dla bezrobotnych, pomocy społecznej, pielęgnacyjny, alimenty itp.

Informacje o rodzajach pobieranych świadczeń zbierano niezależnie od wieku osób, którym przyznano świadczenie, a także od faktu czy świadczenia te stanowiły źródło utrzymania (główne, dodatkowe) czy też nie. W przypadku dzieci, którym przyznano świadczenie, np. rentę rodzinną,

alimenty, zasiłek pielęgnacyjny – dysponentem w imieniu dziecka była osoba dorosła i to jej wykazywano świadczenie jako źródło utrzymania (jeżeli stanowiło ono źródło utrzymania), natomiast dziecko było świadczeniobiorcą.

W przypadku gdy osoba uzyskiwała kilka świadczeń z niezarobkowych źródeł należało wskazać maksymalnie trzy - najważniejsze.

Źródła utrzymania gospodarstwa domowego (główne i dodatkowe) wynikają z indywidualnych źródeł dochodów uzyskiwanych przez poszczególnych członków gospodarstwa domowego w okresie 12 miesięcy poprzedzających spis. Jeżeli członkowie gospodarstwa domowego uzyskiwali dochody z jednego rodzaju źródła, wówczas źródło to było głównym, a zarazem jedynym (wyłącznym) źródłem utrzymania ich gospodarstwa. Natomiast jeżeli uzyskiwali dochody ze źródeł zaliczanych do różnych kategorii, wówczas określenie, które z tych źródeł jest głównym źródłem utrzymania, a które dodatkowym, następowało według oświadczenia osób spisywanych.

Decydujące znaczenie dla określenia źródeł utrzymania gospodarstwa domowego miał rodzaj przeważającego dochodu osiąganego łącznie przez członków danego gospodarstwa, które ustalano poprzez łączenie dochodów indywidualnych poszczególnych osób pochodzących z tego samego źródła.

Główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego jest to źródło, z którego pochodzi przeważająca część środków w budżecie domowym, przeznaczana na potrzeby wszystkich członków gospodarstwa.

Dodatkowym źródłem utrzymania jest drugie pod względem wysokości łącznego dochodu, przeznaczonego na potrzeby gospodarstwa domowego jako całości.

Dla określenia głównego i dodatkowego źródła utrzymania gospodarstw domowych wykorzystana została identyczna klasyfikacja jak dla źródeł utrzymania osób.

W odrębnej pozycji wykazane zostały gospodarstwa domowe na utrzymaniu – w dotychczasowych spisach nie wyodrębniane. Gospodarstwa takie tworzą osoby, które spełniają warunek wspólnego zamieszkiwania, natomiast nie posiadają własnych źródeł dochodu bądź posiadane środki są niewystarczające i osoby te pozostają wyłącznie lub głównie na utrzymaniu osób spoza ich gospodarstwa.

Gospodarstwa domowe z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego (w tym również działki rolnej)

Kryterium wyodrębniającym te gospodarstwa domowe z ogółu gospodarstw domowych był fakt występowania w gospodarstwie domowym osoby - użytkownika indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki rolnej) lub właściciela zwierząt gospodarskich, niezależnie od tego czy w gospodarstwie była prowadzona aktualnie (i w okresie 12 miesięcy poprzedzających spis) działalność rolnicza czy też nie oraz czy dochód z pracy w gospodarstwie rolnym stanowił jakiegokolwiek źródło utrzymania.

Dane prezentowane w niniejszej publikacji zostały opracowane według miejsca zamieszkania użytkownika indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki rolnej), które nie zawsze jest tożsame z miejscem położenia użytkowanych przez niego gruntów rolnych.

Gospodarstwa domowe wyodrębnione w opisany powyżej sposób określa się gospodarstwami związanymi z rolnictwem zaś osoby, które tworzą te gospodarstwa – to ludność związana z rolnictwem, a precyzyjniej z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi (patrz definicja gospodarstwa rolnego oraz indywidualnego gospodarstwa rolnego).

W gospodarstwie domowym może wystąpić tylko jeden użytkownik indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki rolnej), natomiast w spisywanym mieszkaniu (pomieszczeniu nie będącym mieszkaniem) mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych.

Liczba gospodarstw domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki rolnej) nie jest taka sama jak liczba użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych. Liczba wspomnianych gospodarstw przewyższa liczbę użytkowników. Część gospodarstw domowych, sklasyfikowana jako gospodarstwa z użytkownikiem nie posiadała wyznaczonego indywidualnego gospodarstwa rolnego. Sytuacje takie miały miejsce wówczas, gdy faktyczni użytkownicy byli długotrwale nieobecni – przez okres powyżej 2 miesięcy.

W przypadkach, kiedy w gospodarstwie domowym pozostawały inne osoby, zostały one zaliczone do ludności związanej z rolnictwem, zaś takie gospodarstwa domowe – do grupy gospodarstw związanych z rolnictwem. W przypadku, gdy były to gospodarstwa domowe 1-osobowe użytkowników trwale nieobecnych – gospodarstwa takie „zniknęły” w wynikach spisu ludności, zaś gospodarstwa rolne tych osób są ujmowane wyłącznie w wynikach spisu rolnego.

MIESZKANIA I BUDYNKI

Mieszkanie

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Przez **pomieszczenie pomocnicze** należało rozumieć: przedpokój, hol, łazienkę, ustęp, garderobę, spiżarnia, schowek i inne pomieszczenia znajdujące się w obrębie mieszkania, służące mieszkalnym i gospodarczym potrzebom mieszkańców.

W przypadku wieloizbowego lokalu lub domu indywidualnego (jednorodzinne), w którym zamieszkiwało 2 lub więcej odrębnych gospodarstw domowych, zajmujących wyłącznie dla siebie odrębne izby i inne pomieszczenia, obowiązywała zasada, że jeśli w obrębie tego lokalu lub domu znajdowało się przynajmniej jedno pomieszczenie, takie jak: kuchnia, łazienka lub ustęp, użytkowane wspólnie przez te gospodarstwa, to taki lokal (dom) stanowił jedno mieszkanie. Jeżeli nie zachodził przypadek wspólnego użytkowania wymienionych pomieszczeń, to zespoły pomieszczeń zajmowanych przez poszczególne gospodarstwa uznano za odrębne mieszkania.

Mieszkanie zamieszkane stale bądź czasowo

Za **mieszkanie zamieszkane stale** uznano takie, w którym spisano jedną lub więcej osób i co najmniej jedną z tych osób uznano za faktycznie stale zamieszkałą.

Za **mieszkanie zamieszkane czasowo** uznano takie, w którym spisano jedną lub więcej osób, ale żadna z tych osób nie została uznana za mieszkańca faktycznie stale zamieszkałego na danym terenie.

Tytuł prawny zajmowania mieszkania przez gospodarstwo domowe

Informacje na ten temat dotyczą tytułu prawnego do mieszkania, jaki posiadała w momencie spisu jedna lub więcej osób wchodzących w skład gospodarstwa zamieszkującego dane mieszkanie. I tak rozróżniono następujące tytuły:

- **własność** - dotyczy gospodarstwa, którego członkowie mieszkają we własnym domu lub własnym mieszkaniu (w tym też gospodarstwa, które wcześniej zamieszkiwało mieszkanie z tytułu spółdzielczego prawa do lokalu własnościowego lub lokatorskiego, ale po wejściu w życie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, zostało ustanowione na rzecz jednej lub kilku osób z gospodarstwa – prawo odrębnej własności tego lokalu – z wpisem do księgi wieczystej),
- **spółdzielcze prawo do mieszkania** – dotyczy gospodarstwa, w skład którego wchodzi członek spółdzielni mieszkaniowej, posiadający spółdzielcze prawo do mieszkania z dalszym rozróżnieniem czy do mieszkania lokatorskiego, czy własnościowego,
- **najem** – dotyczy gospodarstwa, które zamieszkuje na podstawie umowy najmu lokalu mieszkalnego, zawartej z właścicielem lub zarządcą budynku, w którym znajduje się lokal (w tym lokalu zamiennego lub socjalnego). Forma ta występuje we wszystkich rodzajach własności mieszkania, tj.: w mieszkaniach stanowiących własność spółdzielni mieszkaniowych, gmin, Skarbu Państwa, zakładu pracy, towarzystw budownictwa społecznego oraz osób fizycznych,
- **podnajem** – dotyczy z reguły drugiego lub trzeciego gospodarstwa zamieszkującego w charakterze sublokatora, tj. osoby podnajmującej odpłatnie izbę(y) w mieszkaniu, w którym jako pierwsze spisano gospodarstwo głównego lokatora – najemcy, członka spółdzielni lub właściciela mieszkania,
- **pokrewieństwo** – z właścicielem lub głównym lokatorem mieszkania, jak również z tytułu dożywocia,
- **inny tytuł** – do tej kategorii zaliczono gospodarstwa zamieszkujące:
  - w budynkach stanowiących własność instytucji wyznaniowych,
  - za pomoc w gospodarstwie domowym, np. za opiekę nad chorym lub dziećmi, za korepetycje,
  - za świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym lub w innej działalności gospodarczej prowadzonej przez właściciela mieszkania lub domu,
  - jako pomoc charytatywna dla osoby (rodziny), która znalazła się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, za opiekę nad mieszkaniem,
  - bez tytułu prawnego jako tzw. dzicy lokatorzy.

Mieszkania niezamieszkane

Za **mieszkanie niezamieszkane** uznano takie, w którym nie spisano żadnej osoby, ani jako mieszkającej stale ani jako przebywającej czasowo.

Dla tej kategorii mieszkań ustalono przyczynę, z powodu której mieszkanie jest niezamieszkane. Należą tu mieszkania:

- jeszcze nie zasiedlone w budynkach nowo zbudowanych lub rozbudowanych,
- niezamieszkane z powodu zmiany lokatora – do wtórnego zasiedlenia,
- niezamieszkane z powodu przeprowadzania remontu lub oczekiwania na remont,
- przeznaczone do rozbiórki bądź opuszczone z różnych przyczyn i nie ustalono czy będą rozbierane wykorzystywane do innych celów,
- przeznaczone do czasowego lub sezonowego przebywania (drugie mieszkanie),
- wynajęte placówce dyplomatycznej lub konsularnej innego państwa; ta grupa mieszkań z reguły była zamieszkała, ale przez osoby nie objęte spisem (korzystające z dyplomatycznego immunitetu) i z tego względu uznane za niezamieszkane,
- wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej.

Izba

Za **izbę** uznano pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, z **bezpośrednim oświetleniem dziennym i o powierzchni nie mniejszej niż 4 m²**.

Izbami są pokoje oraz kuchnie spełniające powyższe kryteria. Inne pomieszczenia w mieszkaniu, takie jak: przedpokój, hol, łazienka, ubikacja, spiżarnia, schowek, garderoba, alkowa, obudowana weranda, ganek, są pomieszczeniami pomocniczymi i nie uznaje się ich za izby.

Powierzchnia użytkowa mieszkań

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), alkow, spiżarni, przedpokoi, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy lub ganku oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnemu lub gospodarczemu potrzebom mieszkańców lokalu, bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

Nie zaliczono do powierzchni użytkowej mieszkania powierzchni: balkonów, tarasów i loggii, antresol, szaf i schowków w ścianach, pralni, suszarni, strychów, piwnic i komórek przeznaczonych na przechowywanie opału oraz powierzchni garaży.

Powierzchnię sieni z reguły zaliczono do powierzchni mieszkania. Nie uznawano sieni za część składową mieszkania i nie wliczano jej do powierzchni użytkowej mieszkania tylko wówczas, gdy:

- sień łączyła część mieszkalną budynku z częścią inwentarską lub gospodarską,
- w budynku znajdowało się więcej niż jedno mieszkanie, a sień użytkowana była wspólnie jako ogólnodostępny korytarz.

W budynkach indywidualnych (jednorodzinnych) będących w budowie, ale już częściowo zamieszkałych, w powierzchni użytkowej mieszkania uwzględniono tylko powierzchnię izb i pomieszczeń pomocniczych wykończonych.

Dane o powierzchni użytkowej mieszkań pochodzą z informacji podanych przez lokatorów, na podstawie powierzonych dokumentów, przeprowadzanych pomiarów bądź posiadanego już wcześniej rozeznania, np. dla uzyskania dodatku mieszkaniowego bądź innych potrzeb.

Rodzaj podmiotu będącego właścicielem mieszkania

W spisie ustalono rodzaj podmiotu, który posiadał prawo własności do mieszkania. Stan prawny do mieszkania ustalano na tzw. krytyczny moment spisu. Pod względem rodzaju podmiotów władających sklasyfikowano mieszkania na stanowiące własność:

- **osób fizycznych** - zaliczono tu zarówno mieszkania stanowiące cały budynek będący własnością osoby fizycznej jak też mieszkania stanowiące wyodrębnione lokale na rzecz osób fizycznych znajdujące się w budynku wielomieszkaniowym będącym nieruchomością wspólną. Do podgrupy wyodrębnionych lokali w budynkach wielomieszkaniowych zaliczono również mieszkania w budynkach spółdzielczych, dla których na mocy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych zostało ustanowione odrębne prawo własności na rzecz osoby fizycznej (osób fizycznych, np. małżeństwa), ujawnione w księdze wieczystej,
- **spółdzielni mieszkaniowych**,
- **gminy** - wykazano tu mieszkania stanowiące własność gminy lub powiatu (lokalnej wspólnoty samorządowej), a także mieszkania przekazane gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakładów opieki zdrowotnej, ośrodków pomocy społecznej, jednostek systemu oświaty, instytucji kultury,
- **Skarbu Państwa** – zaliczono tu mieszkania pozostające w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (obecnie Agencja Nieruchomości Rolnych), Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, pozostające w zarządzie jednostek podległych ministerstwom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości, Szefowi Urzędu Ochrony Państwa, organów administracji państwowej, kontroli państwowej itp.,
- **zakładów pracy** (sektora publicznego i prywatnego),
- **pozostałych podmiotów** - do tej kategorii zaliczono mieszkania stanowiące własność: towarzystw budownictwa społecznego, instytucji budujących dla zysku – przeznaczone na sprzedaż, ale jeszcze nie sprzedane osobom fizycznym lub na wynajem, mieszkania stanowiące własność instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, partii, związków zawodowych itp.

Urządzenia (instalacje) techniczno-sanitarne w mieszkaniu

Wykazano w spisie urządzenia czynne jak i chwilowo nieczynne, a także te, które już zainstalowano w mieszkaniu, ale nie podłączono ich jeszcze do sieci. Nie spisano natomiast urządzeń, które na skutek znacznych uszkodzeń były nieczynne dłużej niż rok.

Wodociąg. Jako wyposażone w wodociąg uznano mieszkanie, w obrębie którego znajdował się kran z wodą bieżącą. Urządzenie wykazano w podziale na podłączone do sieci (wodociąg sieciowy) i stanowiące urządzenia lokalne.

Ustęp splukiwany. W spisie wykazano tylko urządzenia znajdujące się w obrębie mieszkań, splukiwane wodą ze spluczki podłączonej do instalacji wodociągowej. Informacje wykazano

w podziale według rodzaju instalacji odprowadzającej nieczystości z budynku: do sieci kanalizacyjnej, do urządzenia lokalnego.

Łazienka. Za łazienkę uznano pomieszczenie w mieszkaniu, w którym zamontowana była wanna lub prysznic bądź oba te urządzenia oraz instalacja odprowadzająca zużyta wodę na zewnątrz budynku (do sieci, do szamba lub do innych odbiorników).

Ciepła woda bieżąca. Informację wykazano w podziale na:

- ciepłą wodę **ogrzewaną poza mieszkaniem**, tj. dostarczoną z elektrociepłowni, ciepłowni bądź z kotłowni osiedlowej, a także z kotłowni lokalnej w budynku wielomieszkaniowym,
- ciepłą wodę **ogrzewaną w mieszkaniu**, gdy w obrębie mieszkania zainstalowany był piecyk gazowy do ogrzewania wody, terma elektryczna lub bojler.

W budynkach jednorodzinnych ogrzewanie wody piecem do centralnego ogrzewania usytuowanym np. w piwnicy uznano za ogrzewanie wody w mieszkaniu.

Gaz. Rozróżniono instalacje gazu z **sieci** i gazu z **butli**. Nie brano pod uwagę butli turystycznych, a jedynie butle o pojemności 11 kg i większe, w tym również „kontenery” z gazem płynnym, z których gaz dostarczany jest do więcej niż 1 mieszkania, np. do całego budynku wielomieszkaniowego lub kilku budynków jednorodzinnych.

Sposób ogrzewania mieszkania

Rozróżniono w spisie 3 główne sposoby ogrzewania: centralne ogrzewanie, piece, inny sposób.

Za **centralne ogrzewanie** uznano każdą instalację doprowadzającą ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub powietrze) z centralnego źródła jego wytwarzania do poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu.

Mieszkania ogrzewane przy pomocy c.o. pogrupowano, w zależności od źródła wytwarzania ciepła, na wyposażone w:

- **centralne ogrzewanie zbiorowe**; wykazywano wówczas, gdy ciepło do mieszkania (mieszkań) doprowadzane było (siecią ciepłą) z elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowej lub lokalnej obsługującej więcej niż jeden budynek oraz gdy ciepło do mieszkania (mieszkań) doprowadzane było z kotłowni obsługującej tylko jeden budynek wielomieszkaniowy,
- **centralne ogrzewanie indywidualne**; wykazywano wtedy, gdy źródło wytwarzania ciepła znajdowało się w budynku jednorodzinny (piec do c.o. zainstalowany we własnej kotłowni lub w innym pomieszczeniu, np. w piwnicy, bądź też zainstalowane było elektryczne ogrzewanie podłogowe), lub też źródło ciepła znajdowało się w obrębie mieszkania zlokalizowanego w budynku wielorodzinnym, np. piec do c.o. zainstalowany w kuchni, w łazience (tzw. instalacja etażowa).

Piece – zaliczono tu ogrzewanie poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu piecami kaflowymi bądź różnymi piecami przenośnymi na paliwa stałe, np. na węgiel, koks, drewno, trociny, a także piecami kaflowymi z wmontowanymi w nich grzałkami elektrycznymi.

Inny sposób ogrzewania – do tego sposobu zaliczono tzw. oszczędnościowe piecyki gazowe – na gaz z sieci lub z butli (są to piecyki nie związane z obiegiem wody), dmuchawy elektryczne, przenośne piece olejowe (typu kaloryfer) podłączone do prądu.

Przy stosowaniu kilku sposobów ogrzewania wykazano sposób przeważający.

Budynek

Spisem objęte zostały budynki, w których znajdowało się co najmniej 1 mieszkanie.

Przyjęte w spisie zasady ustalania odrębności budynku oparte zostały na kryteriach wiążących się z numeracją porządkową nieruchomości. Zgodnie z tymi zasadami za odrębny budynek uznano **każdy budynek wolno stojący**, oddzielony od pozostałych zabudowań wolną przestrzenią, oznaczony jednym numerem porządkowym.

Za jeden budynek uznano również budynek oznaczony więcej niż jednym numerem porządkowym (np. odrębnymi numerami oznaczone są poszczególne klatki schodowe w bloku mieszkalnym), w przypadku gdy tworzył on wyraźną całość architektoniczną i stanowił własność jednego podmiotu.

W odniesieniu do budynków usytuowanych w **zabudowie zwartej**, utworzonej przez budynki o różnej architekturze, bądź budynki o jednolitej architekturze – stojące w tzw. zabudowie szeregowej, a także w przypadku **budynków bliźniaczych**, za odrębny budynek uznano **każdy budynek lub segment oznaczony odrębnym numerem porządkowym**.

W przypadku przylegających do siebie budynków usytuowanych na nieruchomości oznaczonej jednym numerem porządkowym, uznawano je za jeden budynek, jeżeli ściany zbudowane były z tego samego materiału i nie było istotnych różnic w wysokości i w wieku tych budynków. W przeciwnym razie uznawano je za odrębne budynki.

Rodzaj budynku

Pod względem tej cechy sklasyfikowano budynki na: mieszkalne, mieszkalno-inwentarskie, mieszkalno-gospodarskie i pozostałe budynki (zbiorowego zakwaterowania, niemieszkalne i rekreacyjne).

Za budynek **mieszkalny** uznawano budynek zajęty przez lokale mieszkalne w całości, a także budynek, w którym oprócz mieszkań znajdują się inne pomieszczenia, ale mieszkania zajmują co najmniej połowę budynku.

Za budynek **mieszkalno-inwentarski** lub **mieszkalno-gospodarski** uznawano budynek, który składał się zarówno z części mieszkalnej, obejmującej jedno lub więcej mieszkań, jak i z części inwentarskiej (obejmującej stajnię, oborę, chlewnię itp.) lub gospodarskiej, przeznaczonej na cele związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, niezależnie od tego, jaką część budynku zajmuje mieszkanie.

Za budynek **zbiorowego zakwaterowania** uznawano budynek, który więcej niż w połowie zajęty był przez gospodarstwo zbiorowe (np. przez internat, dom studencki, dom małego dziecka, sanatorium) i w którym znajdowało się również co najmniej jedno mieszkanie.

Za budynek **niemieszkalny** uznawano budynek, który więcej niż w połowie zajęty był na cele niemieszkalne (np. zajęty przez szkołę, biuro, sklep, magazyn, przychodnię lekarską) i w którym znajdowało się również co najmniej jedno mieszkanie.

Za budynek **rekreacyjny** uznawano budynek, którego wzniesienie (zgodnie z przepisami prawa budowlanego) wymagało pozwolenia na budowę budynku mieszkalnego, a którego głównym przeznaczeniem jest czasowe zamieszkiwanie, np. w czasie urlopu, w dni wolne od pracy, a także uważano budynek, który wcześniej wykorzystywany był jako budynek mieszkalny do stałego zamieszkiwania, ale aktualnie został przeznaczony do zamieszkiwania czasowego. Nie mieszczą się w tej kategorii (nie podlegały spisowi) domki letniskowe wzniesione z przeznaczeniem do wykorzystywania tylko w sezonie letnim i nie przystosowane do całorocznego zamieszkiwania, których postawienie nie wymagało pozwolenia na budowę.

Rodzaj podmiotu będącego właścicielem budynku

Za **właściciela budynku** uważano osobę fizyczną bądź osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej **posiadającą do tego budynku tytuł własności**, potwierdzony wpisem do księgi wieczystej, a w razie braku księgi w innym dokumencie potwierdzającym własność.

W spisie ustalano, czy budynek stanowi w całości **własność jednego podmiotu** (tzn. nie ma w nim żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu), czy też ma kilku prawnych właścicieli uwidocznionych w księdze wieczystej, czyli stanowi **nieruchomość wspólną**.

Wśród budynków stanowiących **własność jednego podmiotu** rozróżniono budynki będące własnością:

- **osób fizycznych** - zaliczono tu budynki będące własnością osób fizycznych ujawnioną w księdze wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność, niezależnie czy właściciel budynku mieszkał w nim w czasie spisu, czy też wynajął go lub oddał w bezpłatne użytkowanie innej osobie (osobom),
- **spółdzielni mieszkaniowych** - zaliczono tu budynki, w których wszystkie mieszkania (zarówno mieszkania lokatorskie jak i własnościowe) stanowią własność spółdzielni mieszkaniowej,
- **gminy** - zakwalifikowano tu budynki będące w całości własnością gminy lub powiatu pozostające w zarządzie przedsiębiorstwa (zakładu) gospodarki mieszkaniowej lub komunalnej jednostki organizacyjnej specjalnie powstałej do zarządzania zasobami mieszkaniowymi gminy, a także budynki pozostające w bezpośrednim zarządzie urzędu gminy oraz budynki przekazane gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakładów opieki zdrowotnej, ośrodków pomocy społecznej, jednostek systemu oświaty, instytucji kultury,
- **Skarbu Państwa** - zaliczono tu budynki pozostające: w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (od 16 lipca 2003 r. - Agencja Nieruchomości Rolnych), Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, w zarządzie jednostek podległych ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości oraz Szefowi Urzędu Ochrony Państwa, w zarządzie organów władzy państwowej (np. Kancelarii Prezydenta RP, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego), organów administracji

państwowej (np. Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ministerstw, urzędów centralnych, urzędów wojewódzkich) oraz organów kontroli państwowej (np. Najwyższej Izby Kontroli, Państwowej Inspekcji Pracy) oraz budynki oddane przez jednostkę reprezentującą Skarb Państwa w użytkowanie, dzierżawę lub najem przedstawicielstwom dyplomatycznym i urzędowi konsularnym państw obcych,

- **zakładów pracy** - zaliczono tu budynki; przedsiębiorstw państwowych, w tym również „Lasów Państwowych”, oraz państwowych jednostek organizacyjnych (posiadających bądź nie posiadających osobowości prawnej), np. instytutów naukowo-badawczych, wyższych uczelni, instytucji artystycznych, przedsiębiorstw komunalnych, z wyjątkiem przedsiębiorstw (zakładów) gospodarki mieszkaniowej, a także budynki przekazane wymienionym wyżej jednostkom przez Skarb Państwa lub gminę w trwały zarząd, jak również budynki stanowiące własność przedsiębiorstw prywatnych działających w formie spółek, a także budynki stanowiące własność spółdzielni pracy, spółdzielni produkcji rolnej, z wyjątkiem spółdzielni mieszkaniowych,
- **pozostałych podmiotów** - zaliczono tu również budynki będące własnością podmiotu prawnego, który w swojej nazwie ma wyrazy „towarzystwo budownictwa społecznego”, bez względu na fakt partycypowania w kosztach budowy budynku innego podmiotu (gminy, spółdzielni mieszkaniowej, zakładu pracy) w zamian za uzyskanie mieszkań (na zasadzie najmu) dla wskazanych przez te podmioty osób trzecich.

Budynki stanowiące **nieruchomości wspólne**, w których wszystkie bądź tylko niektóre lokale mieszkalne stanowią wyodrębnione własności osób fizycznych, zostały pogrupowane na 4 subkategorie. Kierując się informacją o własności poszczególnych lokali mieszkalnych w budynku rozróżniono budynki, w których właścicielami lokali są:

- **tylko osoby fizyczne**,
- **osoby fizyczne i gmina** – w tej kategorii występują również osoby fizyczne i powiat,
- **osoby fizyczne i zakład pracy** – w tej kategorii występują również osoby fizyczne i Skarb Państwa,
- **inne** - dotyczy budynków, w których występują inne przypadki własności lokali mieszkalnych, np. gminy i zakładu pracy, gminy i osób fizycznych i zakładu pracy oraz budynków spółdzielni mieszkaniowych, w których po wejściu w życie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych zostały ustanowione odrębne własności niektórych lokali mieszkalnych na rzecz osób fizycznych.

Budynki stanowiące współwłasność, w **których nie dokonano wyodrębnienia własności lokali mieszkalnych** (na cały budynek założona jest jedna księga wieczysta) zostały wykazane jako ostatnia odrębna kategoria klasyfikacyjna.

Rok (okres) budowy budynku

Za rok wzniesienia budynku przyjęto rok, w którym budowa została zakończona, tzn. budynek został oddany do użytku, jeżeli oddawany był do użytku częściami (klatkami, skrzydłami) przyjęto rok oddania do użytku ostatniej części budynku. Dla budynków zrekonstruowanych po całkowitym zniszczeniu przyjęto rok zakończenia rekonstrukcji.

Instalacje w budynku

Spisywano instalacje czynne i chwilowo nieczynne oraz takie, które faktycznie już zostały zamontowane w budynku, ale nie zdążono jeszcze podłączyć budynku do sieci. Nie spisywano instalacji nieczynnej dłużej niż rok.

Występujące w budynku instalacje wykazane są w podziale na sieciowe i lokalne.

Wodociąg. Za budynek wyposażony w wodociąg uznano taki, w którym instalacja wodociągowa doprowadzona była do wszystkich bądź niektórych mieszkań w budynku, jak i taki, gdy w żadnym mieszkaniu nie było kranu z wodą, lecz występował on wewnątrz budynku, np. w korytarzu.

Przez **sieć wodociągową** rozumiano system przewodów ulicznych doprowadzających wodę od źródła (ujęcia wody) do budynków o długości co najmniej 250 m, nie wliczając w to długości podłączeń od przewodu ulicznego do budynków.

Przez **wodociąg lokalny** rozumiano instalacje, która doprowadzała wodę do jednego lub kilku budynków sąsiednich, a łączna długość przewodów od źródła wody do budynku nie osiągała 250 m.

Kanalizacja. Za budynek wyposażony w kanalizację uznano taki, wewnątrz którego – w obrębie mieszkań bądź w korytarzu – znajdowała się instalacja (do której podłączone były takie urządzenia jak: zlew, ustęp, umywalka, wanna) umożliwiająca odprowadzenie nieczystości i zużytej wody (tzw. ścieków) do odbiorników: do sieci, szamba, kanału, górnej warstwy ziemi.

Przez **sieć kanalizacyjną** rozumiano system ukrytych kanałów podziemnych (kanałów ulicznych i kolektorów) odprowadzających ścieki z budynków do odbiorników (do oczyszczalni ścieków, rzek, jezior, morza), jeżeli łączna długość tych kanałów (nie wliczając w to długości przykanalików prowadzących do budynków) wynosiła co najmniej 250 m. Mogła to być sieć ogólnospławna odprowadzająca i ścieki gospodarcze i wody opadowe, bądź tylko sieć na ścieki gospodarcze.

Przez **kanalizację lokalną** rozumiano instalację odprowadzającą ścieki do szamba lub bezpośrednio do rzeki, jeziora, rowu, górnej warstwy ziemi, gdy łączna długość kanału między budynkiem (budynkami) a miejscem odprowadzenia nie osiągała 250 m.

Centralne ogrzewanie

Informacje o wyposażeniu budynku w centralne ogrzewanie uzyskane zostały w sposób pośredni, tzn. na podstawie informacji ustalonych w spisie w każdym mieszkaniu na pytanie o sposób ogrzewania mieszkania.

Za wyposażony w **centralne ogrzewanie sieciowe** uznano budynek, w którym we wszystkich lub w większości mieszkań w budynku występowała odpowiedź „centralne ogrzewanie zbiorowe z sieci”.

Za wyposażony w **centralne ogrzewanie lokalne** uznano budynek, w którym we wszystkich lub w większości mieszkań w budynku występowała odpowiedź „centralne ogrzewanie zbiorowe ze źródła ciepła zasilającego jeden budynek wielomieszkaniowy” oraz budynek indywidualny (jednorodzinny) z odpowiedzią w mieszkaniu „centralne ogrzewanie indywidualne”.

Gaz z sieci

Informacje o wyposażeniu budynków w gaz z sieci uzyskano podobnie jak informacje o wyposażeniu budynku w centralne ogrzewanie, w sposób pośredni wykorzystując informacje na pytanie o wyposażeniu mieszkania w gaz. Odpowiedzi na to pytanie rozróżniały instalację gazową: z sieci i z butli.

Za **wyposażony w gaz z sieci** uznano budynek jeżeli we wszystkich lub w większości mieszkań w budynku występowała odpowiedź „jest gaz z sieci”.

Ludność w mieszkaniach - wszystkie dane zamieszczone w tablicach dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej (patrz str. XV).

W tablicach prezentowane są **przeciętne** obliczone następująco:

- przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu – z wyłączeniem mieszkań o nieustalonej liczbie izb;
- przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² – z wyłączeniem mieszkań o nieustalonej powierzchni użytkowej;
- przeciętna powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę – z wyłączeniem mieszkań o nieustalonej powierzchni użytkowej oraz ludności w tych mieszkaniach;
- przeciętna liczba osób na 1 izbę – z wyłączeniem mieszkań o nieustalonej liczbie izb oraz ludności w tych mieszkaniach.

II. POWSZECHNY SPIS ROLNY

Pojęcia i definicje spisowe

Za **gospodarstwo rolne** uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Za **gospodarstwo indywidualne** uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób.

Za **właściciela zwierząt gospodarskich** uważa się osobę nie posiadającą użytków rolnych lub posiadającą użytki o powierzchni mniejszej niż 0,10 ha, która ma co najmniej: 1 sztukę bydła lub (i) 5 sztuk trzody chlewnej albo 1 lochę lub (i) 3 sztuki owiec bądź kóz lub (i) 1 konia lub (i) 30 sztuk drobiu lub (i) 5 sztuk samic zwierząt futerkowych (w tym królików) lub (i) 1 pień pszczeleli.

Za **użytkownika gospodarstwa indywidualnego** uważa się osobę fizyczną lub grupę osób, które faktycznie użytkują grunty, niezależnie od tego, czy są właścicielami, dzierżawcami, czy użytkują je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty te są zlokalizowane w jednej, czy w kilku gminach.

Za **gospodarstwo domowe** użytkownika gospodarstwa rolnego (właściciela zwierząt gospodarskich) uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne (właściciel zwierząt gospodarskich).

Do **ogólnej powierzchni gruntów** gospodarstwa zaliczono wszystkie bez wyjątku grunty wchodzące w skład gospodarstwa, a więc wszystkie grunty użytkowane rolniczo (grunty orne, sady, łąki i pastwiska), wszystkie związane z nimi grunty użytkowane nierolniczo, jak lasy, podwórza, grunty pod zabudowaniami lub przeznaczone pod zabudowę, ogrody ozdobne, grunty pod wodami, drogi, torfowiska, kamieniołomy, żwirownie itp. oraz nieużytki, niezależnie od tytułu władania (własne, dzierżawione na zasadzie umowy i bezumownie, użytkowane z innego tytułu).

Segregacji gospodarstw rolnych na: **posiadające zwierzęta** gospodarskie ogółem i według liczby gatunków oraz **nie posiadające zwierząt** dokonano na podstawie informacji o utrzymywaniu pogłównia przynajmniej jednego z czterech podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich, tj. bydła, trzody chlewnej, owiec i koni.

W celu przeliczenia pogłównia zwierząt w sztukach fizycznych na **przeliczeniowe sztuki duże** (dotyczy 4 podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich – bydła, trzody chlewnej, owiec i koni) – wykorzystano następujące **współczynniki**:

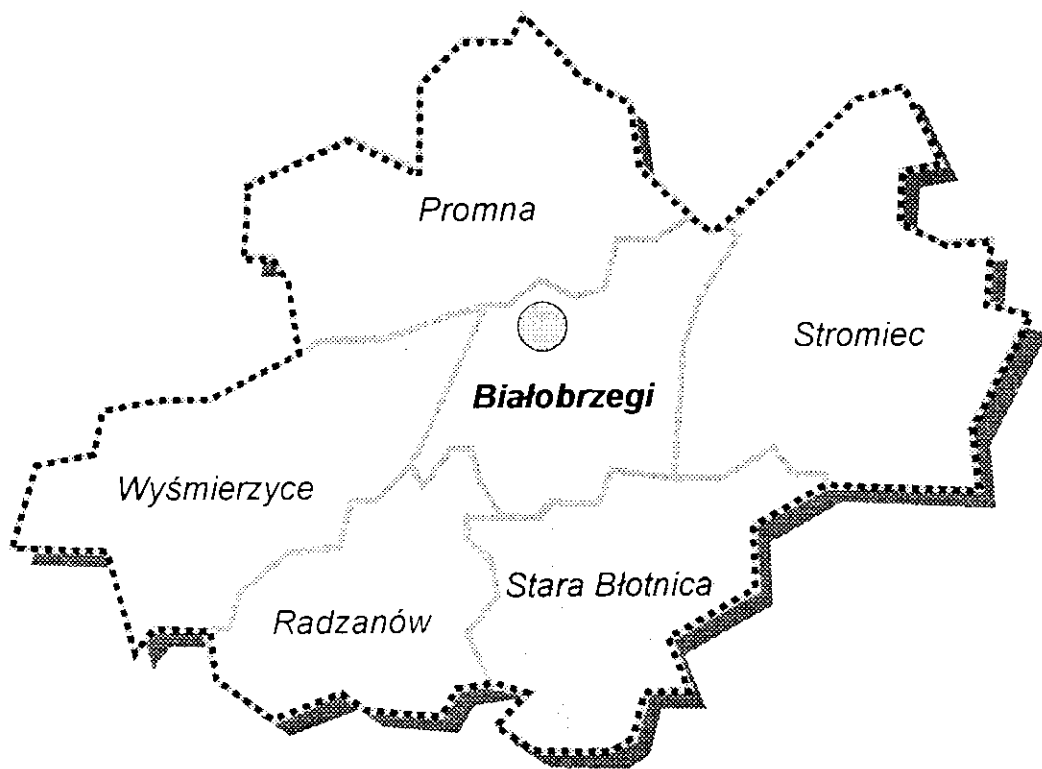
- bydło – 0,8;
- trzoda chlewna – 0,15;
- owce – 0,08;
- konie – 1,0.

Gospodarstwa indywidualne spisywano **w miejscu przebywania użytkownika** i tam ujmowano całkowitą, ogólną powierzchnię, niezależnie od miejsca położenia gruntów. Prezentowane **wyniki dla gminy** dotyczą gospodarstw rolnych, których **siedziba (siedlisko)** znajduje się na jej terenie.

W opracowaniu podano podstawowe informacje z wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. dla rolnictwa ogółem, w tym dla gospodarstw indywidualnych według grup obszarowych powierzchni użytków rolnych.

GMINY POWIATU BIAŁOBRZESKIEGO W 2002 R.

Stan w dniu 1 I

Granice

..... powiatu

..... gmin

○ Siedziba powiatu